

ברכת המזון (22)

יעלה ויבא

וזכרון משיח בן דוד עבדך וזכרון ירושלים עיר קודשך ממה שנקדים את המשיח לפני ירושלים, משמע שקודם יבוא המשיח ורק אח"כ תבנה ירושלים, והקשה מרן הגר"ח שליט"א דהא בגמרא (מגילא י:) מבואר שהסיבה שתקנו ברכת 'ולירושלים עירך' לפני ברכת 'את צמח דוד'. היא משום שכיון שנבנית ירושלים בא דוד, הרי להדיא שקודם תבנה ירושלים ואח"כ יבוא דוד, ותירץ דירושלים כאן הכוונה לבית מקדש כמו שכתב רש"י על הפסוק (תהלים קכב. ג) "ירושלים הבנויה". ובית המקדש המשיח עתיד לבנותו כמש"כ הרמב"ם (ריש פ"א הלכות מלכים), אם כן משיח קודם.

ספר "חיים של ברכה"

וזכרון כל עמך בית ישראל

צריך ביאור, דמאחר שכבר אמר "זכרוננו", מה מוסיף ב"וזכרון כל עמך בית ישראל". והאבודרהם כתב: וזכרון כל עמך ישראל על שם (ירמיה ב. ב) "זכרתי חסד נעורייך" לכאורה כוונתו לומר ש"וזכרון כל עמך בית ישראל" לא קאי על עם ישראל הקיימים בהווה אלא על דור המדבר, שהרי הפסוק בירמיה מדבר עליהם. ומפורסם בשם הגר"י ש"זכרוננו" פירושו: כל אחד מישראל באופן פרטי, ו "וזכרון כל עמך בית ישראל" פירושו: כל עם ישראל כגוף אחד וחטיבה אחת.

ספר "חיים של ברכה"

זכרוננו.... וזכרון כל עמך בית ישראל

הזכיר כאן ה' פעמים זכרונות כנגד ה' פעמים שקראן ישראל בפסוק אחר, שנאמר (במדבר ח. יט) "וְאֶתְּנָה אֶת הַלְוִיִּם נְתָנִים לְאֶהֱרֹן וּלְכֹהֲנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֹבֵד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶהֱלָה מוֹעֵד וּלְכַפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגָשָׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ", משל למלך ששואל על בנו ואומר ישן בני קם בני אכל בני הלך בני לבית הספר בא בני מבית הספר, כך הקב"ה מתאוה להכיר את ישראל בכל שעה.

אבודרהם

לטובה לחן ולחסד ולרחמים לחיים ולשלום

הני ששה לשונות הם כנגד ששה לשונות האמורים בברכת שים שלום שהם עצמם כנגד ששת ברכות כהנים: יברכך וישמך, יאר ויחנך, ישא ושלום. זה לשון הגרא: לטובה לחן ולחסד וכו', ששה אלו כנגד ששה שאנו אומרים בברכת שים שלום טובה וברכה וכו', והם כנגד ששה ברכות שבברכת כהנים.

סידור הגר"א

והושיענו בו לחיים

יש שואלים מדוע הזכיר את הישועה לחיים בסוף ואדרבא היה צריך לפתוח בבקשת החיים כי מה תועלת יש בבקשת הזכירה לטובה והפקידה לברכה בלי חיים. ואולי יש לומר על פי מה שכתב ריב"י? בפירושו לברכת יוצר אור של שבת כמה שאומרים "ואין דומה לך מושיענו לתחית המתים", שכתב שם שתחיית המתים נקראת ישועה, ולפי"ז אולי י"ל גם כאן שבקשת והושיענו בו לחיים קאי על תחיית המתים ולכן מוזכרת בקשה זו בסוף.

ספר "חיים של ברכה"

כי אל מלך חנון ורחום אתה

הנה את ההבדל בין משמעות המילה רחום לבין משמעות המילה חנון בארו הראשונים: שמידת רחום היא בשב ואל תעשה לשמור מנזקים וממכשולים ולרחם על החייבים שלא להענישם, אך? לענשם ברחמים ובמלא עוצמה החיוב. ואילו מידת חנון היא בקום ועשה דהיינו לתת מחיה ושאר צרכים להושיע. ולפי זה פשוט שתואר רחום צריך לקדום לתואר חנון, שהרי על ידי הרחמים שהם רגשות הרחמנות, נעשית החנינה דהיינו הנתינה בפועל. והרי זה דומה לפסוק (תהלים כה. ו) "זכור רחמיך ה' וחסדיך", שבאורו שעל ידי רחמיך תעשה חסדיך.

ספר "חיים של ברכה"

אם נירדם לפני הגאולה, מי יעיר אותנו

ובונה ירושלים עיר הקודש במהרה בימינו

יש לתמוה: איך זה שאנו מבקשים שירושלים תבנה במהרה בימינו. ושתחזינה עינינו בשובך לציון, והרי חבלי משיח הם כה קשים, עד שהאמוראים הקדושים ביקשו "ייתא ולא אחמיניה" שיתא המשיח, ולא נראהו, (סנהדרין צה:) ? יש לתרץ על ידי משל: שני גבירים השתדכו, הגביר האחד אירס את בתו היחידה עם בן זקוניו של הגביר השני. החופה התקיימה לפני השקיעה, והבחורים, חברי החתן, החלו לצאת במחולות כנהוג, עד לעת הסעודה שתתקיים באישון לילה. אבי החתן כבר לא היה אדם צעיר. ההתרגשות נתנה בו את אותותיה, והוא פנה אל המחותן ואמר: מה לנו לשבת כאן ולחזות ברקודים? ראשי כבד עלי, הבה נסור לחדרנו ונוח עד עת האוכל. ענתו המחותן: כן נעשה כאשר דברת. קמו שניהם, ביקשו את סליחת הנאספים, ופרשו לחדרם. היו שם שני קבצנים, שהגיעו אל

להלכה לפי השו"ע אין לומר ברחמיו, ולפי הרמ"א
המנהג כמו הרשב"ם שצריך לומר.

"ספר כמוצא שלל רב, ברכת המזון"

הלכה: צדקה לעניים הרחוקים ביותר

כתב השו"ע (יו"ד סי' רמ"ט סט"ז) מצות צדקה לנערים
ללמוד תורה וכו' או לחולים עניים, זה עדיף ממצות בית
הכנסת. כתב הפסקים ותשובות (אות יט) ולא דוקא
חולים, אלא הוא הדין מחוסרי לחם אף על פי שהם
בריאים, והיינו משום שהוא פיקוח נפש, ואין לך דבר
העומד בפני פיקוח נפש.

ספר "פסקים ותשובות" יו"ד

**פתגם: עדיף לדעת שאתה מרומה, מאשר להטיל ספק
בך.**

ספר "שמחלה"

חקירה: קנס

זכות התובע לקבל, או חיוב על הנקנס לשלם, ורק
התורה זיכתה אותו לתובע. (קובץ שיעורים ח"ב יג-ד,
שיעורי ר' שמואל בבא מציעא ח"א עמוד רנח: חיוב על
הנקנס) **ספר "קובץ יסודות וחקירות"**

סיפור: השוכר את הפועלים

עשיר חכם שכר פועלים לבנות לו בית, והוא עצמו ישב
עמם לזרזם שיעשו את מלאכתם נאמנה, אך הללו
התרשלו במלאכתם ועשו הכל ברפיון ידים, עד כי חלה
בעל הבית מרוב עגמת נפש ורוגזה. נאנח ואמר: עתה
נתבררו לי היטב דברי חז"ל: הרוצה לאבד מעותיו
ישכור פועלים ואל ישב עמם, שאם לא ישב עמם
יאבד רק את מעותיו, אבל אם ישב עמם יאבד גם כוחו
ובריאותו.

ספר "חד וחלק"

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, אברהם בן רבקה, מאיר
בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בן קארין
מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן
מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז,
אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, רבקה בת ליוה, רישירד
שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, יעקב בן
אסתר, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן
ציפורה, יעל רייזל בת מרטיין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל
מלכה בת חשמה. זרע של קיימא לבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי
מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל,
שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי
מרים. משה בן מזל פורטונה.

הסעודה. שמעו את דברי המחנותנים, ראום יוצאים,
והאחד פנה אל חבריו ואמר: דברים של טעם דיבר
המחותן. הבה נעשה כן גם אננו. הרי איננו יוצאים כאן
במחול, בוא נלך אל האכסניה לישון. ענהו חבריו: הוי,
שוטה שכמוך, התשווה אותך אל המחנותנים? הם
יכולים להרשות לעצמם להירדם, בטוחים הם שיעירו
אל הסעודה, היא לא תתקיים בלעדיהם, אבל אננו אם
נישאר כאן נחטוף איזו מנה, וניטול חלק בשמחה. אבל
אם נירדם מי יקצינו? אף כאן כך, רבותינו האמוראים
יכולים היו לומר: אננו מבקשים להסתלק מן העולם לפני
המשיח, כדי שלא נראה בבואם, משום שהם סמוכים
ובטוחים שיקיצום אל השמחה הגדולה בביאת הגואל
במהרה. אבל אננו, אם נזכה להיות באותם ימים, נשיג גם
אנו חלק ומנה, אבל אם נישן שנת עולם, מי יודע אם
יקיצונו. לפיכך אננו מבקשים, שהקב"ה יבנה את
ירושלים במהרה בימינו, ותחזינה עינינו

"ספר כמוצא שלל רב, ברכת המזון"

הקב"ה בונה עכשיו את ירושלים

בונה ברחמיו ירושלים

כתב הגאון רבי יעקב עמדין: "בונה" לשון הווה, כי
הקב"ה בונה את ירושלים תדיר, עד שיושלם בניינה, ואז
יצמיח קרן דוד. כתב ה"סבא מסלבודקא", הלא באמת
אין אננו יודעים דרכי ה', וכפי ששמע מדברי חז"ל
תבוא העליה מתוך הירידה עצמה. והנה חז"ל אומרים,
שעד שברא הקב"ה את עולמו היה בונה עולמות אחרים
ומחריבם, ושאלף דור עלו במחשבה להבראות,
ותתקע"ד מהם נתחבו. ואם מתוך החורבן עצמו בא
הבנין, הרי יש לראות גם בחורבן שלב בבנין, כמו שהוא
אמינא שבהלכה, שגם היא נקראת תורה. ולפי זה נמצא,
שאין כל תימה, שבתוך הדור של מינות וחוצפה יזרח
אורו של משיח. ואמנם ראינו בדורות שלנו, שלמרות
הפורענות הגדולה שניתכה עלינו באו גם ישועות רבות,
שניצלנו מאבדון, חס וחלילה, ושוב שיקמו קהילות
ישראל והתקיימו הישיבות, ובתוך המצוקות עצמן
נתגלו גאולות שונות. ומשום כך תקנו אנשי כנסת
הגדולה את התפילות בלשון הווה: בונה ירושלים, גואל
ישראל, מקבץ עמו ישראל, המחזיר שכינתו לציון. כי
בכל זמן, בכל המצבים ובכל הנסיבות, פועל ה' באותה
שעה בגאולת ישראל, בקיבוץ נדחיו ובבנין ירושלים.

"ספר כמוצא שלל רב, ברכת המזון"

בונה (ברחמיו) ירושלים: המילה "ברחמיו" בברכה זו,
שנוי במחלוקת. בסידור רב סעדיה גאון הגירסא
היא: בונה ירושלים. כך כתב ב"מחזור ויטרי", וכך גם
ב"אבודרהם". וה"אורחות חיים" כתב: וחותרים ברוך
אתה ה' בונה ירושלים, ואין אומרים ברחמיו, לפי שלא
תבוא אלא במשפט, שנאמר: "ציון במשפט תפדה", כך
כתב הכל-בו. לעומת זאת המרדכי כתב שהרשב"ם הוא
אומר: "בונה ברחמיו ירושלים".

